

JOUTSAN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN TALOUDEN JA HALLINNON ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020

1. Tarkastuslautakunta

Joutsan valtuusto on asettanut tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien 2017-2020 talouden ja hallinnon tarkastuksen järjestämistä varten. Nykyisen tarkastuslautakunnan toimikauden oli määrä päättyä 31.05.2021, mutta kevään 2021 kuntavaalien siirto koronakriisin takia huhtikuulta kesäkuulle jatkaa lautakunnan toimikautta parilla kuukaudella.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalaissa ja siihen perustuen Joutsan kunnan hallintosäännössä. Lautakunta valmistelee hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuustolle. Sen erityisenä tehtävänä on arvioida vuosittain, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä arvioida myös sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan tehtävänä on valvoa säädetyllä tavalla luottamushenkilöiden, kunnanjohtajan, kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijän sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoituksen valtuustolle tiedoksi. Lautakunta ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä. Joutsan kunnan sidonnaisuusrekisteri on päivitetty vuoden 2020 alkupuolella. Sidonnaisuusrekisteri tulee päivittää mahdollisimman pian uusien luottamushenkilöiden valintojen jälkeen.

Tarkastuslautakunta voi kiinnittää huomiota myös muihin tarpeellisiksi katsomiinsa asioihin. Lautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja toteutumista. Lisäksi lautakunta on tiiviissä yhteistyössä tilintarkastajan kanssa ja seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista.

2. Tarkastuslautakunnan jäsenet ja toiminta vuonna 2020

Varsinaiset jäsenet

Matti Kallioinen, puheenjohtaja
Eero Peltoniemi, varapuheenjohtaja
Esko Manninen 26.10.2020 asti
Taisto Holla 26.10.2020 lähtien
Ansa Avikainen
Liisa Temisevä
Pirjo Mäkinen

Varajäsenet

Erja Hölttä
Marja Tuovinen

Jari Vuopio
Riku Flinck
Virva Teräväinen
Erkki Rantanen

Antti-Pekka Hokkanen, sihteeri

Tarkastuslautakunta on toiminut pääosin toimikautensa alussa päättämänsä toimintasuunnitelman mukaisesti. Lautakunnan valmistelijana ja esittelijänä muista lautakunnista poiketen toimii puheenjohtaja.

Lautakunta on kokoontunut vuoden 2020 aikana seitsemän kertaa.

Vuoden 2020 aikana tilintarkastajaa on kuultu kokouksissa kolme kertaa. Tilintarkastajan suorittamat tarkastukset ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti.

Tilintarkastajan lisäksi lautakunta on kuullut kokouksissaan vuonna 2020 perusturvajohtaja Anna-Maija Kääriäistä, johtavaa sosiaalityöntekijä Päivi Boualemia, teknistä johtajaa Juha-Matti Näykkiä sekä vuoden 2021 puolella kunnan tytäryhtiöihin liittyen teknistä isännöitsijää Petri Laitista ja toimitusjohtaja Teijo Mäkistä. Lisäksi lautakunta on kuullut vuoden 2021 puolella uudelleen perusturvajohtaja Anna-Maija Kääriäistä.

Arviointikertomuksen laadinnassa ovat olleet esteellisiä puheenjohtaja Matti Kallioinen kulttuuritoimen, varapuheenjohtaja Eero Peltoniemi kulttuuritoimen ja Puulan seutuopiston sekä jäsen Pirjo Mäkinen perusturvan osalta.

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on toiminut Mikkelin Tilintarkastus Oy.
Tilintarkastuskertomuksen on allekirjoittanut Mika Mikkonen, JHT, HT-tilintarkastaja.

3. Tilinpäätös

Joutsan kunnan vuosi 2020 on kuvattu yksityiskohtaisesti Tilinpäätös 2020-asiakirjassa.

Kunnan tilikauden alijäämä on 524.508 euroa, kun se vuotta aiemmin oli 581.855 euroa. Taseeseen kertynyt ylijäämä on pienentynyt huolestuttavasti viimeksi kuluneina vuosina. Vaikka talouden tasapainottamisohjelmaa ei vielä sen perusteella tarvitse tehdä, talouden tasapainottamissuunnitelman ajan tasalla pitäminen on erittäin oleellista kunnan "selviytymiskamppailussa".

Samanaikaisesti konsernin ylijäämän pieneneminen on huolestuttava riskitekijä tulevaisuudessa. Kunnan käyttötaloutta on syytä jälleen kerran käydä entistä tarkemmin lävitse ja katsoa, missä on varaa perkaamiseen ilman, että kuntalaiset joutuvat siitä kohtuuttomasti kärsimään.

Joutsan kunta ei hyötynyt koronan mukanaan tuomista valtion avustuksista samalla tavoin kuin useat Suomen kunnat, joista suurin osa teki ylijäämäisen tilinpäätöksen. Joutsa kuului harvoihin alijäämän tehneisiin kuntiin vuonna 2020.

Kunnanhallitus on esittänyt, että tilikauden alijäämä siirretään yli-/alijäämätilille.

Kunnan lainamäärä vuoden lopussa oli noin 16,6 miljoonaa euroa kasvaen 4,1 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Lainamäärä oli asukasta kohden 3.866 euroa, jossa kasvua 1.012 euroa. Konsernin lainat olivat 31,3 miljoonaa euroa eli 7.285 euroa asukasta kohden, jossa kasvua 1.306 euroa.

Kunnan lainamäärä on suuri ja konsernilaina kasvanut niin, että kasvuvaraa ei enää juurikaan ole.

Kunnanhallitus päätti vuoden 2020 viimeisessä kokouksessaan ostaa Suur-Savon Sähkön osakkeita 5 kappaletta yhteishintaan 28.000 euroa. Kunnalla on sen jälkeen Suur-Savon Sähkön osakkeita lähes 430.000 euron arvosta.

Lausuntonaan tilinpäätöksen hyväksyttävyydestä ja vastuuvapaudesta tilintarkastaja toteaa, että tilinpäätös voidaan hyväksyä.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää omalta osaltaan valtuustolle, että tilinpäätös hyväksytään ja vastuuvapaus tilivelvollisille myönnetään.

4. Kunnan hallinto ja sen toimivuus

Kuntalain mukaan kunnanhallitus vastaa muun muassa kunnan hallinnosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallintolaki ja laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta edellyttävät kunnalta avoimuutta ja läpinäkyvyyttä toimissaan. Kunnan hallinnon avoimuudesta on puhuttu ja kirjoitettu myös vuoden 2020 aikana runsaasti. Internet on yksi kanava seurata kunnan päätöksentekoa. Kuitenkaan Joutsan kaltaisessa kunnassa internetmahdollisuus puuttuu isolta osalta kuntalaisia. Tilanne suurella todennäköisyydellä muuttuu tältä osin hyvinkin nopeasti. Sitä odotellessa kunnan hallinnon tiedottamisessa voisi käyttää kunnan itsetuottamaa tiedottamista esimerkiksi paikallislehdessä eikä jättää sitä yksinomaan lehden toimittajien tai joidenkin aktiivisten luottamushenkilöiden varaan.

Valitusten, oikaisuvaatimusten ja eriävien mielipiteiden runsaus ovat saaneet osakseen paljon huomiota kuntalaisten keskuudessa. Kunnan hallinto on kaikesta huolimatta ollut hyvin hoidettua, minkä myös tilintarkastaja on tilintarkastuskertomuksessaan sekä lautakunnalle antamissaan selosteissa vuoden mittaan todennut.

Koronapandemia toi omat haasteensa kunnan hallintoon. Niistä kuitenkin selvittiin kiitettävästi. Koronatyöryhmä työllisti varsinkin johtoryhmää vieden aikaa muista tehtävistä, jotka nekin tulivat kaikesta huolimatta hoidetuksi. Etätyöt ja etäkokoukset onnistuivat pieniä hankaluuksia lukuunottamatta hyvin ja toivat sekä taloudellista että ajallista säästöä.

Hallintoa on hoidettu asianmukaisesti eri toimialoilla. Valtuuston niille asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat suurimmalta osin toteutuneet, kuten tilinpäätösasiakirjasta ilmenee, kun sitä vertaa vuoden 2020 talousarvioon.

5. Tarkastuslautakunnan havainnot ja arvioita vuodesta 2020

Edellä olevan lisäksi tarkastuslautakunta on tehnyt seuraavia havainnot ja arvioita tilinpäätösasiakirjojen, henkilöstökertomuksen ja viranhaltijoiden kanssa käymien keskustelujen perusteella:

Kaikki johtavien viranhaltijoiden virat on täytetty. Se antaa hyvän pohjan asioiden hoitoon kunnassa. Muutaman vuoden sisällä kunnan henkilöstöstä on suuri joukko eläköitymässä. Siihen on hyvä varautua jo ennakkoon. Rekrytoinnissa, varsinkin hoiva-alalla on jo nyt ainakin vähäisiä ongelmia.

Sosiaalipuolella on ollut viime aikoina virkojen ja niiden sisältöjen uudelleenjärjestelyjä, mikä on tuonut mukanaan selkeyttä tehtävien hoitamiseen. Muutenkin on ryhdytty uudistuksiin, joilla uskotaan olevan niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti myönteisiä vaikutuksia.

Nykyinen palvelusetelikäytäntö, jonka moni sen käyttäjä kokee hyvänä ratkaisuna, on osoittautunut kunnalle kalliiksi. Sen vuoksi on aiheellista pohtia muita mahdollisia vaihtoehtoja.

Perusturvassa on parina viime vuotena ylitetty valtuuston hyväksymä talousarvio ja valtuusto on joutunut kesken vuotta myöntämään lisämäärärahan. Alibudjetointia tulee mahdollisimman paljon välttää.

Omaishoitoon kannattaa panostaa entistä enemmän tukemalla omaishoitajia taloudellisesti ja henkisesti. Sen kautta kunta säästäisi vuosittain huomattavia summia, puhutaan jopa miljoonista euroista, kun ei välttämättä tarvitse turvautua usein hyvinkin kalliiseen hoivakotiin tai vastaavaan sijoittamiseen. Kunnan alueella oleva runsas hoivakotien määrä helposti jättää omaishoidon ja omaishoitajat unohduksiin.

Työllisyyden hoito on edelleen ongelmallista ja siihen on kiinnitetty huomiota, mutta tulokset nykytilanteessa eivät vastaa odotuksia. Mahdollinen valtiovallan kaavailema työvoimapalvelujen palaaminen lähemmäksi kuntaa saattaa tuoda ainakin jonkinlaista korjausta asiaan.

Sivistystoimissa hallinnon tavoitteet niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti ovat toteutuneet hyvin. Koronapandemian tuomista haasteista selvittiin vuonna 2020 hyvin. Toimivat opetusryhmät olivat tavoitteena ja myös alkoivat elokuussa. Erityisesti on syytä nostaa esiin opettajien tukena ollut tutor-toiminta, jonka merkitys näkyy myös tuloksissa.

Mieskonmäen koulun toiminta lakkautettiin valtuuston päätöksellä 1.8.2020 lukien.

Mieskonmäen lainausaseman toiminta loppui 31.5.2020.

Kirjastotoimella olivat omat haasteensa koronapandemian takia ja toimintaa jouduttiin supistamaan niin Joutsassa kuin Leivonmäellä.

Sotokeskuksen valmistuminen todennäköisesti oli merkittävin asia kunnassa vuonna 2020. Samalla vuotta osaltaan sävyttivät siihen liittyneet epäilykset. Voi vain toivoa, että toteutunut suuri investointi osoittautuu jatkossa oikeaksi ratkaisuksi.

Muissa investoinneissa pysyttiin vain osittain valtuuston hyväksymässä suunnitelmassa. Moni kohde siirtyi perustellusti eteenpäin, mikä ei välttämättä ole huono asia.

Kunnan omistamaa kiinteistömassaa on viime aikoina jonkin verran vähennetty myymällä ja purkamisella. Kiinteistöstrategian mukaan näin toimitaan edelleen.

Oravakiven alueen hidas eteneminen ei ole ollut valtuuston tavoite. Asian eteen on tehty paljonkin töitä myös vuoden 2020 aikana. Tulos on ollut melko vähäinen tai ainakin suurelle yleisölle tuntematon.

Joutsan pohjoisosan rantayleiskaava ja Rutajärven rantaosayleiskaavan vahvistamiset saatiin vihdoin valmiiksi ja sillä toivotaan olevan myönteisiä vaikutuksia. Myös muita kaavoja on edelleen vireillä.

Risu- ja haravointijätteiden hävittäminen keväällä ja syksyllä sai ankaraa kritiikkiä vuoden 2019 aikana. Asia korjattiin vuonna 2020. Muun muassa Leivonmäen kaatopaikka laitettiin erinomaiseen kuntoon eli toimivaksi, josta kuntalaisilta on tullut kiitosta.

Teknisellä puolella monia muitakin asioita on pantu kuntoon ja vireille.

Yleisenä havaintona voidaan sanoa, että eri toimialat ovat suurimmalta osin pysyneet tavoitteissa, jotka valtuusto on niille asettanut. Pieniin ja suurempiinkin poikkeamisiin löytyvät hyväksyttävät perustelut.

6. Loppukatsaus

Keväällä 2020 arviointikertomuksen laadinnan yhteydessä kannettiin huolta siitä, miten juuri alkanut koronakriisi tulee vaikuttamaan Joutsan kunnan toimintaan ja talouteen. Vaikutus vuoden 2020 kohdalla ei ollut dramaattinen.

Vuosi sitten todettiin, että on yhä tärkeämpää jatkuvasti pohtia, mitkä ovat kunnan perustehtävät. Sen jälkeen on toimittava niiden mukaisesti. Kunnan perustehtävät ja niiden toteuttaminen Joutsassa kirjattiin uuteen kuntastrategiaan, minkä valtuusto hyväksyi huhtikuussa 2020. Kuinka moni viranhaltija, työntekijä tai luottamushenkilö vielä tuntee tuon strategian ja on toiminut sen mukaisesti, sitä on vaikea tai jopa mahdoton tietää.

Korona-kriisi on jatkunut pitkälti toista vuotta ja monet ihmiset pitävät tilannetta lähes normaalina. Kuitenkin korona jossain vaiheessa on ainakin nykymuodossaan ohi. Samalla voi toivoa, että myös Joutsan kunnan tilanne saadaan kääntymään nykyistä parempaan suuntaan, jotta täällä ihmisten olisi hyvä elää, tehdä töitä ja harrastaa.

Joutsassa 20.05.2021

Matti Kallioinen

Eero Peltoniemi

Ansa Avikainen

Taisto Holla

Pirjo Mäkinen

Liisa Temisevä

